

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא עב.

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי פ"ד מהל'
ענין ומכין הל' י'
ממנו ענין פ"ד מהל'
מ"ג א מיי ש"ס י'
מ"ד א מיי ש"ס י'
מ"ה ד מיי ש"ס י'

רבינו גרשום

והא תניא הקדוש שלשה
אילנות שהן מוטע עשרה
לבות סאה. כלומר שכן
שיעורו בין אלו ג' אילנות
שאם היו עוד שבעה סמוכין
לאילו בשעה אחת והיה
הפרש בין כל אחת ואחת
כמו שיש הפרש בין אלו ג'
בין כאר"א היו תופשין הני
י' מקום בית סאה וי' אילנות
בתוך בית סאה מקרי שדה
האלן: והני הקדוש את
הקרקע. כשיעור שמוצי'
לאילו אילנות מההוא בית
סאה ואת האילנות קטנים
שביניהן ואם הם שדה
אחורה והוא רוצה לפדותן
קודם היובל פודה כשיעור
דוע חומר וכו' ולפי השנים
של יובל טעם ופודותיו לכל
שנה: פחות מיכן. כלומר
שנה: ונעתיק הני ג' בסמוך
לבות (מאות) לכות'
סאה או ביותר ריחב כשיעור
ט' לבות סאה: או שהקדישן
בוה אחר זה. הני ג' אילנות
לא הקדוש הקרקע ולא
האילנות שביניהן ובפחות
מכאן יער מקרי ולא
שדה אילן וביותר על
כן שדה לבן מקרי ולא
שדה אילן: וכשהוא פורן.
אילנות אינו פורן אבן
קרקע קדוש דרע חומר
שעורים אלא בשויהין
עדה האילנות לבלד: ולא
לכלומר לא ביציעי'
היבא הקדוש בוה אחר זה
דלא הקדוש לא את הקרקע
ולא את האילנות שביניהן
וכשהוא פודה אינו פודה
אלא האילנות שהקדיש
לתוהיהו אלא אפי' הקדוש
את האילנות ואחר' הקדוש
הקרקע כו': בשויהין.
מני. הא בריהא דעירבין:
אלימא ר"ע. דמנתי' הא
קאמר מוכר וכו' וכ"ש
מקדיש. והכא קתני להכיבא
הקדוש האילנות לא הקדוש
קרקע אלא הקדוש בעין
יעה מקדיש: והא אמרי'
בגן במתני' אבל מקדיש
בעין יפה מקדיש כדקתני
במתני' המקדיש את השדה
הקדוש את כולה משום
דבעין יפה מקדיש: אלא
פשיטא הא מתני' ר"ש
דקתני במתני' המקדיש את
השדה לא הקדוש אלא
חורב וסדן שקמה אבל בור
ידות לא הקדוש משום
דמקדיש בעין יפה מקדיש
וקסבר ר"ש המקדיש חורב
וסדן שקמה לא הקדוש
קרקע. והאי דאמר לעיל
האייל וניקי משדה הקדוש
היינו שפשיטא ששדה:
ור"ש אליבא דמאן. דעמו
נוטה: אלימא אליבא דר"ע
וכו' אלא פשיטא אליבא
דרבנן. דאמרי מוכר בעין
דבור מוכר והכי ס"ל לר'
שמעון מרומבר בעין יפה
מוכר מקדיש נמי בעין יפה
מקדיש ומשי' קרקע משום
הכי להיבא הקדוש את
האילנות לא הקדוש את
הקרקע והמקדיש בעין יפה
מקדיש ומנתי' דעירבין ר'
שמעון ה"א:

אילן ומשום הכי פשיטא ליה אלמא מסתברא דמשייר טפי קרקע
זהדי אילן דממשייר דרך זהדי צור ודומ' וזה' בלוקח הוי איפסא לרבי
עקיבא דיש לו דרך שכונה צור ודומ' וקנה אילן אין לו קרקע ואר"י
דפשיטא ליה טעם דנחית לשיורא אליבא דרבנן אפילו בלא רב הונא
דענין דטעם דנחית לשיורא מהני
לרבנן לשיר קרקע זהדי אילן כמו

לרבנן דזהדי צור: **וואת האילנות**
שביניהם. כגון אילנות סרק ומשום
אומן אילנות לא חשבינן להו לרופין
דכיון שאין טוענים פירות עומדים
ליעקר טפי מן השאר דלאמרינן
בהמוכר את הספינה (ט) היה ארס
צינייהס מהו כו' אל קני פי' ללא
חשיב לרופין: **אלא פשיטא אליבא**
דרבנן וקסבר בי היכי דמוכר בו.
אבל כר"ע לא מצינו לאוקמה דהא
דכיון דנחית לעין יפה במוכר אית לן
למימר דמקדיש צעין יפה טפי מקדיש
אבל השתא דסבר כרבנן ללא נחית
כלל במכר לעין יפה אמי שפיר דלית
ליה בהקדש נמי עין יפה:

מדמוכר בעין יפה מוכר
מקדיש נמי בעין יפה
מקדיש. פירש רבינו שמואל דפרין
לרב הונא דאמר לרבנן דמשייר קרקע
זהדי אילן דהכא אשכח דר"ש סבר
כרבנן ואפילו הכי לא משייר קרקע
כשמשייר חרוב דקאמר דינקי משדה
הקדש והא דקאמר אלף קשיא פירוש
אדקשיא לך מר"ש לרב הונא תקשי
לך דר"ש אדר"ש גופיה היכי מני
למימר כרבנן ומימה דהו"ל למימר
וליעטמין ועוד דמעיקרא פריך אי

כרבנן פשיטא דמשייר קרקע זהדי אילנות לרוע והשתא פריך
לרבנן נמי לא משייר קרקע דהא ר"ש כרבנן סבירא ליה ונחית
לרבנן יאחזק דלא פריך לרב הונא כלל אלא אדרבה צא לקיים
דבריו הראשונים הא דלאמרינן אפילו לרבי עקיבא כו' והכי קאמר
ומי מצינו מוקמת ר"ש כר"ע והא ע"כ ר"ש כרבנן ולרבנן פשיטא
דמשייר ארעא דקאמר ר"ש ואל"כ תקשי דר"ש אדר"ש דהיכי
קאמר ר"ש דינקי משדה הקדש אלא ע"כ ר"ש לרבנן דרבנן
קאמר ואל"כ אמי שפיר נמי הא (ט) רב הונא דקאמר ואפילו לר"ע
כו' דאמיא מילתיה דרב הונא אפילו כר"ע דלדידיה נמי לרבנן
דרבנן קאמר והא דאמר ואל"כ קשיא ה"פ ואל"כ קשיא דר"ש אדר"ש
ומאי משני ורשב"א פירש דלא פריך אלא לרב הונא דלא לאו דרב
הונא לא קשיא מני דר"ש אדר"ש אלא משום דאמר רב הונא
דלא נפלי הדר שמיל להו הוא דקשיא לך דר"ש אדר"ש כיון דסבר
ר"ש כרבנן אי"כ לא ינקי משדה הקדש אבל אי אמרת דלא נפלי לא
הדר שמיל להו אע"ג דר"ש כרבנן מ"מ ינקי משדה הקדש דכיון
דלא נפלי חל ההקדש מאליו סתמא דמלתא דעמיה שיקדשו חרוב
וסדן זהדי קרקע והיינו דקאמר ואל"כ קשיא כלומר לרב הונא דאמר
אי נפלי הדר שמיל להו הדרא קושיא לרובכה אמאי קאמר ר"ש
הואיל וינקי משדה הקדש: **ומשייר ארעא.** פירש רבינו שמואל
דלא גרסינן ליה ועל חנם פירש כן דמנא ליה דסבר דצעין רעה
מקדיש אי לאו מרעה דקתני צוה אחר זה לא הקדוש קרקע
והיינו דמשייר ארעא ולמאי דפרישית נמי בחוקת הצמים (לעיל
דף טו): דמוכח דצעין רעה מקדיש מדלא קתני צרישא פודה
וחוזר ופודה י"ש לפרש נמי ומשייר ארעא כלומר דהא
פשיטא לך לרבנן דמשייר והיכי קאמר ר"ש לעיל דלא משייר
הכי

כדקתני סיפא דרשב"א במוכר כו': **אלא פשיטא ר"ש ה"א.** דשמעין
ליה דהיבא דקדיש אילן לא הקדוש מקומן: **ור"ש אליבא דמאן.** מרבנו
שזה רבי עקיבא אלל רבותינו שצדורם ושנאה להם ר"ש ר"ע
אליבא דרבנן דר"ע ה"א. והאי דר"ש קאמר ליה אלל ר"ש כו' אילנות
וקסבר ר"ש דין גבוה לרבנן דר"ע כדן הדיוט (ט): **אף מקדיש נמי צעין רעה מקדיש.** אלמא לא מצינו לתרוצי לעיל ר"ש אליבא דר"ע והדרן
קושין קמייתא לדוכתה דשמעין ליה לר"ש דהמקדיש את השדה הקדוש חרוב משום יניקת שדה הקדש דלא שיר ארעא לעצמו לנורח החרוב
אלא צעין יפה הקדיש וה"ה למוכר דשייר אילנות לפניו וקשיא לרב הונא. ומיבא לר"ש נמי קשיא לדידיה דקפריך לקנן ג' צעין
דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש והכא אית ליה עין רעה אף שיטת הגמרא אית להקשות לרב הונא ומתכוין להעמיד קושיא
ראשונה שמיר (ט) רב הונא ואר"ש (ט) כר"ע ואנו העמדנו דלית ליה הא דר"ע ומיהא עדה קושיא לדוכתה. ומשייר ארעא לא גרס דמשמע
שמתכוין הגמרא להקשות דר"ש אדר"ש דהכא שמעין ליה עין רעה והלכך משייר ארעא גבי מקדיש (ט) קרקע ושייר אילנות לפניו ולעיל
שמעין דלא שיר כדדייקין מוקאמר הואיל ויוקנן כו' דל"כ מוכר כו' אלל לרב הונא מקדישן דכפרישית:

האילנות אבל הוקינו אין לו קרקע דומיא דצור ודומ' דלא נפלי הצור
הדומ' ואי אפשר לתקנו אין לו עוד דרך. ומעיקרא נמי הוה דענין
דלמא רב הונא לאשמעינן דלא נפלי הדר שמיל להו אבל גמרא לא
הוה מסיק אדעתיה שיש שום חידוש בדברי רב הונא אלל הא ופילו
לר"ע כו' והלכך כיון דליתא להאי אפי'
הוה פריך פשיטא: **ומי מצינו מוקמת**
ליה ר"ש כר"ע. ולמימר דצעין יפה
מקדיש: **ג' אילנות.** חשיבי שדה האילן
והקדיש קרקע עמהן כל הנריך
ליניקתם. וצנטיעות מיירי דאילו
באילנות וקניס אמרו בלא יחפור (לעיל טו):

דצית סאה נריך שלשה: ממטע י'
לצית סאה. דהיינו מאתן וחמשין לכל
חד כדאמרן בלא יחפור (לעיל דף טו).
ואע"ג דלגבי מוכר שלשה אילנות
אמרינן שיעורא לקמן בהמוכר את
הספינה (דף פג): והוא שנטועין
מד' אמות ועד ט"ז התם צדעת מוכר
תלא מילתא וזוהו דעמו להקנות לו
הנריך לו ללקיטת פירותיו צינייהן
וחוזה להן כמלא אורה וסלו כדאמר'
התם אלל הכא צינייהן תלא מילתא:
ואם האילנות. קטנים שביניהן:
וכשהוא פודה. אינו נריך לפדות
האילנות בשויהין והקרקע כפי חשבון
הכמוז צפרשה (ויקרא ט) ואם משדה
אחוחו יקדיש אים לה' והיה ערכך
לפי זרעו זרע חומר שעורים צחמסי
שקל כסף אלף הכל פודה צידל פסי
חשבון צית זרע חומר שעורים צו'
שקל כסף דהיינו לצית כור סלע
ופונדיון לשנה זהו חשבון ג' שקל
כסף למ"ט שני יובל אלף שיש פונדיון
יותר בשביל הכרע דמפרש צערינן (ט)
פונדיון: **פודה צית זרע כו'.** דכתיב בקרא ואם
ואילנות בכלל שדה דנפקא לעיל (דף טו): מויקס שדה עפרון:
פחות מיכן. חשיבי יער וסופו יתלגס (ט): או יוסר מיכן. אין
הקרקע נריך להן והוי כמקדיש אילן אחר שאינו מקדיש קרקע
וכי האי גוונא נמי תנא גבי מוכר ג' אילנות בחד מהמוכר את
הספינה (ט): **צוה אחר זה.** לא היה דעמו להקדיש קרקע: **פודן**
בשויהין. כדן כל הקדש שלא נאמר חשבון חמשים שקל כסף אלף
במקדיש שדה אחוזה אבל באלן בלא קרקע לא נאמר: ה"ג ולא עוד
אלא אפילו הקדיש את האילנות וחוזר והקדיש את הקרקע כו'.
לא מייבטיא היבא דהקדיש את האילנות צוה אחר זה ושוב לא
הקדיש את הקרקע דפודן בשויהין אלל אפילו חוזר והקדיש את
הקרקע אחר שהקדיש האילנות צוה אחר זה שאינו פודם עם
הקרקע דלא מעיקרא קדשו לדמיהן וכשהקדיש שוב את הקרקע
נריך לפדות גם את הקרקע סלע ופונדיון לשנה לצד פדיון האילנות
בשויהין דשני הקדשות הן זה הוקדש לדמיו זה לפי חשבון חמשים
ואין לנו להפסיד הקדש דמי האילנות דאמירתו לגבוה כמסירתו
להדיוט (ט) ומשעה שהוקדשו ראויין לפדות בדמיהן בלא קרקע: **מני.**
הך דבייתא דקתני פודן בשויהין דמשמע דאפילו מקום האילנות
לא הקדיש אלל צעין רעה הקדיש אילנות בלא קרקע היבא דלא
הקדיש ג' ציחה: **אילומא ר"ע האמר צעין יפה מוכר.** וסבירא
ליה דמוכר שני אילנות יש לו קרקע ללוקח דלית ליה מנתי' דהמוכר
את הספינה (לקמן פ"א). דהלוקח שני אילנות בתוך של צבירו אין לו קרקע
אלל רבנן היא דפרישית לעיל (ט) וכל שכן לר"ע מקדיש צ' אילנות
או ג' צוה אחר זה דיש לו מיהא להקדש מקום האילנות ויפדו
אבז קרקע לפי חשבון צית זרע חומר שעורים: **ואי רבנן.** דפליגי
עליה דר"ע היא האמרי מוכר צעין רעה מוכר: **אלל מקדיש כו'.**
ליה צמתני' דמשייר מוכר צעין רעה מקדיש (ט) שלא הקדיש צור ודומ' וגם
רעה דהיבא דקדיש אילן לא הקדיש מקומן: **ור"ש אליבא דמאן.** מרבנו
שזה רבי עקיבא אלל רבותינו שצדורם ושנאה להם ר"ש ר"ע
אליבא דרבנן דר"ע ה"א. והאי דר"ש קאמר ליה אלל ר"ש כו' אילנות
וקסבר ר"ש דין גבוה לרבנן דר"ע כדן הדיוט (ט): **אף מקדיש נמי צעין רעה מקדיש.** אלמא לא מצינו לתרוצי לעיל ר"ש אליבא דר"ע והדרן
קושין קמייתא לדוכתה דשמעין ליה לר"ש דהמקדיש את השדה הקדוש חרוב משום יניקת שדה הקדש דלא שיר ארעא לעצמו לנורח החרוב
אלא צעין יפה הקדיש וה"ה למוכר דשייר אילנות לפניו וקשיא לרב הונא. ומיבא לר"ש נמי קשיא לדידיה דקפריך לקנן ג' צעין
דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש והכא אית ליה עין רעה אף שיטת הגמרא אית להקשות לרב הונא ומתכוין להעמיד קושיא
ראשונה שמיר (ט) רב הונא ואר"ש (ט) כר"ע ואנו העמדנו דלית ליה הא דר"ע ומיהא עדה קושיא לדוכתה. ומשייר ארעא לא גרס דמשמע
שמתכוין הגמרא להקשות דר"ש אדר"ש דהכא שמעין ליה עין רעה והלכך משייר ארעא גבי מקדיש (ט) קרקע ושייר אילנות לפניו ולעיל
שמעין דלא שיר כדדייקין מוקאמר הואיל ויוקנן כו' דל"כ מוכר כו' אלל לרב הונא מקדישן דכפרישית:

האילנות אבל הוקינו אין לו קרקע דומיא דצור ודומ' דלא נפלי הצור
הדומ' ואי אפשר לתקנו אין לו עוד דרך. ומעיקרא נמי הוה דענין
דלמא רב הונא לאשמעינן דלא נפלי הדר שמיל להו אבל גמרא לא
הוה מסיק אדעתיה שיש שום חידוש בדברי רב הונא אלל הא ופילו
לר"ע כו' והלכך כיון דליתא להאי אפי'
הוה פריך פשיטא: **ומי מצינו מוקמת**
ליה ר"ש כר"ע. ולמימר דצעין יפה
מקדיש: **ג' אילנות.** חשיבי שדה האילן
והקדיש קרקע עמהן כל הנריך
ליניקתם. וצנטיעות מיירי דאילו
באילנות וקניס אמרו בלא יחפור (לעיל טו):

כדקתני סיפא דרשב"א במוכר כו': **אלא פשיטא ר"ש ה"א.** דשמעין
ליה דהיבא דקדיש אילן לא הקדוש מקומן: **ור"ש אליבא דמאן.** מרבנו
שזה רבי עקיבא אלל רבותינו שצדורם ושנאה להם ר"ש ר"ע
אליבא דרבנן דר"ע ה"א. והאי דר"ש קאמר ליה אלל ר"ש כו' אילנות
וקסבר ר"ש דין גבוה לרבנן דר"ע כדן הדיוט (ט): **אף מקדיש נמי צעין רעה מקדיש.** אלמא לא מצינו לתרוצי לעיל ר"ש אליבא דר"ע והדרן
קושין קמייתא לדוכתה דשמעין ליה לר"ש דהמקדיש את השדה הקדוש חרוב משום יניקת שדה הקדש דלא שיר ארעא לעצמו לנורח החרוב
אלא צעין יפה הקדיש וה"ה למוכר דשייר אילנות לפניו וקשיא לרב הונא. ומיבא לר"ש נמי קשיא לדידיה דקפריך לקנן ג' צעין
דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש והכא אית ליה עין רעה אף שיטת הגמרא אית להקשות לרב הונא ומתכוין להעמיד קושיא
ראשונה שמיר (ט) רב הונא ואר"ש (ט) כר"ע ואנו העמדנו דלית ליה הא דר"ע ומיהא עדה קושיא לדוכתה. ומשייר ארעא לא גרס דמשמע
שמתכוין הגמרא להקשות דר"ש אדר"ש דהכא שמעין ליה עין רעה והלכך משייר ארעא גבי מקדיש (ט) קרקע ושייר אילנות לפניו ולעיל
שמעין דלא שיר כדדייקין מוקאמר הואיל ויוקנן כו' דל"כ מוכר כו' אלל לרב הונא מקדישן דכפרישית:

(א) ערכין דה' (ג) כבי' ליתא
למיבא לפיקי ונורס ורשעה
(ב) פחותה קד"ט (א) פחותה קד'
ערכין דה' (ד) ו' לעיל לו.
(ג) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
(ד) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
(ה) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
(ו) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
(ז) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
(ח) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
(ט) וצנטיעות (ט) וצנטיעות (ט)
מקדיש מוכר. רש"ע (ט) כ"ל
ר"ש רש"ע.

הגהות הב"ח

(א) גבי מני אל צינא ר"ע
ויר: (ב) שם ואי רבנן:
(ג) ום קא סבר ר"ש דין
גבוה כדן הדיוט מה דין
הדיוט מוכר צעין רעה
מוכר: (ד) וצנטיעות (ט)
פחות מיכן וכו' וסופו יתלגס
כדי לשתלן יפה הקדיש:
(ה) ד"ה אלל פשיטא וכו'
כדן הדיוט מה דין הדיוט
מוכר בעין רעה מוכר אף
מקדיש נמי כ"ל יתלגס
(ו) ב"א דמשייר לרב הונא
וכו': (ז) ב"א גבי מקדיש
ולעיל שמעין כ"ל וצנטיעות
קרקע ושייר אילנות לפני
מנתי': (ח) תוב' ד"ה ואת
וכו' בהמוכר את הספינה דף
פ"ג ע"ב היה ארז צינייהס
מהו כו' א"ל קנה קנה פי'
ללא חשיב לרופין: (ט) ד"ה
ממוכר וכו' שפיר נמי ה"ה
דרב הונא:

מוסף רש"י

הקדיש שלשה אילנות.
נטועין ומפוזין כסדרן.
ממטע עשרה לבות סאה.
שלא היו עשרה מפוזין כדכין
אלו היו ממוקני צית סאה.
וז' היל דין נטיעת אילנות
וכ' קרקע צינייהס נריך
להם. לפיכך אם הקדישו הרי
זה הקדיש קרקע צינייהס
וכל אילנות קטנים צינייהס
(שוכרין יז). פחות ממאן.
אלל נטועין פחות משש
עשרה לבות סאה או ביותר
מיכן. אין זה סדר נטיעת
אילנות ואל הקדיש אלל
אילנות וכשהוא פודה שדה
בשויהין (טו). בזה אחר
דה. לא קנה הקדש קרקע
שאין קנין קרקע אלל לג'
אילנות כדאמר צב"ט (טו).
ולא עוד. כלומר בלא אלל
לגוד פדיון בשויהין שאין
עמהן הקדש קרקע כלל.
אלא אפילו הקדיש את
האילנות. שאין נטועים
כסדרן. וחוזר והקדיש את
הקרקע. לרובא למימר
לפיקו צב"ט ארשייהו. אפילו
הכי הואיל ולא קדשו יחד
פודה אילנות בשויהין והקרקע
נפדית צית זרע חומר שעורים
ממשיס שקלס (טו).

מוסף תוספות

א. [ת] ושתחש גבי בור
ודות דלא מבטחש בארעא
קאמרי שדין וכו' שיידינו
שוריי שדין להו נמי זכותא
בבית המכור דהא אין
המוכר צריך ליקח לו דרך.
גבי אילנות דמבטחש
בארעא לא כ"ש. הא דרבי
שוריי שדין דאי לא שירי
מצי א"ל עקור אילנך
שקול חויל. י' נטה.
ב. [פירוש] פודה תחלה
את האילנות בשויהין וחוזר
ופודה את הקרקע לפי חור
זרע חומר שעורים וכו'.
מתי' לעיל לו: